

*N*a drodze
do wyjaśnienia
problemów politycznych

Księga jubileuszowa ofiarowana
Profesorowi Markowi Barańskiemu

*N*a drodze
do wyjaśnienia
problemów politycznych

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3738

50^{lat}
Uniwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

[Kup książkę](#)

*N*a drodze
do wyjaśnienia
problemów politycznych

Księga jubileuszowa ofiarowana
Profesorowi Markowi Barańskiemu

pod redakcją naukową
Anny Czyż i Sebastiana Kubasa

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2018

[Kup książkę](#)

Redaktor serii: Nauki Polityczne
Mariusz Kolczyński

Recenzent
Tomasz Słomka

Noty o Autorach

WŁODZIMIERZ BANASIK, doktor, rektor Wyższej Szkoły Turystyki i Języków Obcych w Warszawie. Autor licznych artykułów i monografii. Zainteresowania badawcze: problematyka społeczno-gospodarcza samorządu terytorialnego i funkcjonowania gospodarki turystycznej.

ANDRZEJ CHODUBSKI, profesor doktor habilitowany, pracownik Instytutu Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Członek Komitetu Nauk Politycznych PAN. Autor ponad 1200 publikacji, w tym m.in. *Wstępu do badań politologicznych*. Zainteresowania badawcze: metodologia badań politologicznych, przemiany unifikujące i dywersyfikujące ład kulturowo-cywilizacyjny, w tym ruchy migracyjne, zbiorowości polonijne.

ANDRZEJ CZAJOWSKI, profesor doktor habilitowany, kierownik Zakładu Teorii Polityki Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Zainteresowania badawcze: przemiany polityczne na obszarze postsowieckim, polityka jako dziedzina ludzkiej aktywności, polityczność zjawisk społecznych, problematyka władzy, kultury, decyzji, działań i konfliktów politycznych.

TOMASZ CZAKON, doktor habilitowany, kierownik Zakładu Filozofii Praktycznej i Coachingu Instytutu Filozofii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Członek Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Zainteresowania badawcze: filozofia społeczna, szczególnie problemy wolności, równości, sprawiedliwości oraz koncepcje dobrego społeczeństwa/państwa, a także etyka społeczna i filozofia praktyczna.

KRZYSZTOF CZEKAJ, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, kierownik Katedry Socjologii Stosowanej

i Dezorganizacji Społecznej w Instytucie Filozofii i Socjologii UP. Zainteresowania badawcze: socjologia miasta, socjologia problemów społecznych, kryminologia, polityka społeczna, praca socjalna, planowanie społeczne, socjologia grup dyspozycyjnych.

KATARZYNA CZORNIK, doktor, pracownik w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: Bliski Wschód w stosunkach międzynarodowych, polityka zagraniczna Stanów Zjednoczonych, szczególnie polityka USA wobec Bliskiego Wschodu i Federacji Rosyjskiej, a także terroryzm międzynarodowy i fundamentalizm islamski, konflikty zbrojne i spory międzynarodowe, bezpieczeństwo międzynarodowe, polityka zagraniczna Polski.

ANNA CZYŻ, doktor habilitowana, pracownik w Zakładzie Systemów Politycznych Polski i Państw Europy Środkowej i Wschodniej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: systemy polityczne państw Europy Środkowo-Wschodniej, samorząd terytorialny oraz współpraca w ramach Grupy Wyszehradzkiej.

SYLWESTER FERTACZ, doktor habilitowany, kierownik Zakładu Historii Najnowszej 1918–1945 Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Współinicjator i inicjator badań z zakresu słowianofilstwa polskiego w XX wieku, wywózki Górnoszlazaków do pracy przymusowej w ZSRR w 1945 roku oraz Marca 1968 roku w uczelniach śląskich. Redaktor naczelny parametryzowanego czasopisma „Wieki Stare i Nowe” (2010–2016). Zainteresowania badawcze: słowianofilstwo w XX wieku, historia Rosji i ZSRR oraz innych krajów Europy Wschodniej.

MARIAN GIERULA, doktor habilitowany, kierownik Zakładu Dziennikarstwa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: media i dziennikarstwo lokalne w Polsce i na świecie, typologia mediów lokalnych, transformacja polskiego systemu medialnego po 1989 roku, transformacja rosyjskiego systemu medialnego oraz krajów byłego ZSRR.

RAFAŁ GLAJCAR, doktor habilitowany, pracownik w Zakładzie Systemów Politycznych Polski i Państw Europy Środkowej i Wschodniej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor wielu monografii i artykułów, redaktor prac zbiorowych. Zainteresowania badawcze: demokratyczne instytucje, systemy wyborcze, konsolidacja demokracji ze szczególnym uwzględnieniem Polski i państw Grupy Wyszehradzkiej.

PAWEŁ GRZYWNA, doktor, pracownik w Zakładzie Polityki Społecznej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Członek Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej. Wiceprezes Towarzystwa Inicjatyw Naukowych. Zainteresowania badawcze: bezpieczeństwo zdrowotne i społeczne, polityka zdrowotna oraz zrównoważony rozwój.

MATEUSZ HUDZIKOWSKI, doktor. Pracę doktorską pt. *Europa Środkowa i Wschodnia w opiniach francuskich ośrodków badawczych*, napisaną pod kierunkiem prof. dra hab. Marka Barańskiego, obronił na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2013 roku. Zainteresowania badawcze: metodologia badań polityki, teoria gier, francuska polityka wewnętrzna i zagraniczna.

JAN IWANEK, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, kierownik Zakładu Systemów Politycznych Państw Wysoko Rozwiniętych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UŚ. Zainteresowania badawcze: współczesne systemy polityczne państw demokratycznych, ustrój polityczno-prawny Hiszpanii, prawo konstytucyjne porównawcze, teoria demokracji, a także międzynarodowe stosunki polityczne USA–Ameryka Łacińska.

MAREK JACHIMOWSKI, doktor habilitowany, pracownik w Zakładzie Dziennikarstwa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Prodziekan ds. kształcenia Wydziału Nauk Społecznych UŚ (2008–2015). Autor teoretycznej koncepcji periodycznej komunikacji medialnej. Współautor całościowych badań nad mediami lokalnymi i regionalnymi. Organizator i pierwszy koordynator programu ERASMUS na WNS UŚ. Autor i organizator polsko-niemieckich warsztatów dziennikarskich studentów WNS UŚ i studentów dziennikarstwa Uniwersytetu w Dortmundzie. Uczestnik międzynarodowych programów badawczych.

KRZYSZTOF JANIK, doktor, pracownik Wydziału Nauk o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, doktorat z nauk politycznych obronił na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Autor kilkudziesięciu publikacji naukowych, promotor ponad 100 prac magisterskich. Minister spraw wewnętrznych i administracji (2001–2004). Przewodniczący Sojuszu Lewicy Demokratycznej (2004). Zainteresowania badawcze: problematyka bezpieczeństwa wewnętrznego, a także funkcjonowanie systemów politycznych.

JERZY JASKIERNIA, profesor doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dziekan Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania, kierownik Zakładu Prawa Konstytucyjnego, Europejskiego i Międzynarodowego Publicznego UJK. Członek Komitetu Nauk Politycznych PAN. Wiceprezydent Europejskiego Stowarzyszenia Byłych Parlamentarzystów Państw Członkowskich Rady Europy (FP-AP) oraz marszałek Stowarzyszenia Parlamentarzystów Polskich.

JAN KANTYKA, profesor doktor habilitowany, pracownik w Instytucie Naukowym Bezpieczeństwa Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Wieloletni pracownik w Zakładzie Dziennikarstwa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i Wydziału Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie. Autor wielu publikacji z zakresu historii najnowszej oraz nauk o polityce. Zainteresowania badawcze: historia Polski XX wieku, szczególnie dzieje polityczne oraz partie polityczne.

ZBIGNIEW KANTYKA, doktor, pracownik w Zakładzie Teorii Polityki i Myśli Politycznej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: teoria polityki, historia myśli politycznej i metodologia badań politycznych.

MIROSLAW KARWAT, profesor doktor habilitowany, kierownik Zakładu Filozofii i Teorii Polityki Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Członek Komitetu Nauk Politycznych PAN. Zainteresowania badawcze: metodologiczne problemy nauki o polityce, teoria polityki, zagadnienia kultury politycznej i patologii polityki, socjotechnika.

MARIUSZ KOLCZYŃSKI, doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dyrektor Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UŚ, kierownik Zakładu Badań nad Zachowaniami Politycznymi INPiDz UŚ. Zainteresowania badawcze: komunikowanie polityczne, marketing polityczny, rywalizacja polityczna.

JERZY KORNAŚ, profesor doktor habilitowany, pracownik w Katedrze Nauk Politycznych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Zainteresowania badawcze: współczesna myśl polityczna, polska myśl polityczna XIX–XXI wieku, myśl polityczna Narodowej Demokracji, elity polityczne II Rzeczypospolitej, system polityczny PRL, transformacja ustrojowa i system polityczny Rzeczypospolitej Polskiej, służba cywilna w Polsce, globalizacja a współczesne państwo.

KRZYSZTOF KRYSIENIEL, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Wyższej Szkoły Bankowej, pracownik w Zakładzie Bezpieczeństwa Narodowego Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie WSB w Poznaniu. Członek Team Europe przy Przedstawicielstwie Komisji Europejskiej w Warszawie. Zainteresowania badawcze: systemy polityczne państw byłej Jugosławii (szczególnie Bośnia i Hercegowina oraz Chorwacja), transformacje ustrojowe w państwach postkomunistycznych.

SEBASTIAN KUBAS, doktor habilitowany, pracownik w Zakładzie Systemów Politycznych Polski i Państw Europy Środkowej i Wschodniej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Prezes Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych w Katowicach. Autor, współautor i współredaktor książek i artykułów poświęconych systemom politycznym Węgier, Czech i Słowacji, a także Japonii i samorządowi III RP. Zainteresowania badawcze: systemy polityczne państw Europy Środkowej, samorząd terytorialny RP, demokracja.

BOŻENA KUBICZEK, doktor, pracownik Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie. Zainteresowania badawcze: polityka oświatowa, zarządzanie oświatą, doskonalenie kadr oświatowych w zakresie wdrażania zmian makrosystemowych, kierowania oświatą, kształtowania kompetencji.

TOMASZ KUBIN, doktor habilitowany, kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Ka-

towicach. Zainteresowania badawcze: stosunki międzynarodowe, szczególnie integracja europejska, m.in.: system instytucjonalny Unii Europejskiej, Polska w UE, Unia Gospodarcza i Walutowa, stosunki zewnętrzne UE, zróżnicowanie integracji w UE, oraz problematyka dotycząca Białorusi.

JOANNA LUSTIG, doktor, pracownik w Zakładzie Polityki Społecznej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Członek Towarzystwa Inicjatyw Naukowych oraz Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej. Zainteresowania badawcze: polityka społeczna, współpraca organów administracji publicznej z podmiotami trzeciego sektora w Polsce, tworzenie, finansowanie oraz działalność podmiotów gospodarki społecznej w Polsce.

ALFRED LUTRZYKOWSKI, profesor doktor habilitowany, pracownik w Zakładzie Administracji Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku. Wieloletni pracownik Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Autor licznych opracowań. Zainteresowania badawcze: problemy samorządu terytorialnego w Polsce i w pozostałych państwach Unii Europejskiej.

KRZYSZTOF ŁABĘDŹ, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Akademii Ignatianum w Krakowie, pracownik w Katedrze Współczesnych Systemów Politycznych Instytutu Nauk o Polityce i Administracji AIK. Zainteresowania badawcze: współczesny system polityczny Polski, szczególnie rola opozycji politycznej, a także socjologia polityki, kultura polityczna i najnowsza historia Polski.

ZBIGNIEW MACHELSKI, profesor doktor habilitowany, kierownik Katedry Systemów Politycznych Instytutu Politologii Uniwersytetu Opolskiego. Zainteresowania badawcze: teoria demokracji, systemy polityczne, opozycja polityczna i struktury terytorialne państwa.

ŁUKASZ MAKOWSKI, doktor, pracownik w Zakładzie Zarządzania Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Pracę doktorską pt. *Kształtowanie się systemu politycznego Łotwy i jego związki ze sferą gospodarczą w procesie demokratyzacji*, napisaną pod kierunkiem prof. dra hab. Marka Barańskiego, obronił na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2009 roku. Doradca i trener biznesu. Zainteresowania badawcze: zarządzanie, zarządzanie przedsiębiorstwem, marketing i sprzedaż, komunikacja społeczna, stosunki międzynarodowe oraz prawo.

MARTA MICHALCZUK-WLIZŁO, doktor, pracownik w Zakładzie Systemów Politycznych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Jest prawnikiem i politologiem. Promotor pomocniczy w 2 przewodach doktorskich, promotor ponad 100 prac magisterskich. Zainteresowania badawcze: ustrój prawno-konstytucyjny Polski, ustrój polityczny państw Europy Środkowej i Wschodniej oraz bezpieczeństwo wewnętrzne państwa.

MAREK MIGALSKI, doktor, pracownik Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Był posłem do Parlamentu Europejskie-

go w latach 2009–2014 oraz wiceprezesem partii Polska Jest Najważniejsza i Polska Razem. Specjalizował się w tematyce systemów partyjnych. Jest pisarzem oraz komentatorem polityki w mediach ogólnopolskich. Zainteresowania badawcze: teoria demokracji, media oraz kwestie związane z problematyką powstawania i kształtowania się narodów.

KAZIMIERZ MIROSZEWSKI, doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dziekan Wydziału Nauk Społecznych UŚ, pracownik w Zakładzie Historii Najnowszej po 1945 roku Instytutu Historii UŚ. Zainteresowania badawcze: historia Polski od 1944 roku, szczególnie dzieje Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, a także funkcjonowanie aparatu represji, obozów pracy przymusowej, obozów radzieckich na ziemiach polskich oraz przemiany społeczno-polityczne na terenie Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego po 1945 roku.

MARIAN MITRĘGA, doktor habilitowany, kierownik Zakładu Polityki Społecznej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor ok. 100 artykułów naukowych z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej oraz społecznych implikacji transformacji ustrojowej i restrukturyzacji gospodarki. Zainteresowania badawcze: socjalne i regionalne aspekty przemian w górnictwie węgla kamiennego oraz problem bezrobocia na Górnym Śląsku.

MAŁGORZATA MYŚLIWIEC, doktor habilitowana, pracownik w Zakładzie Systemów Politycznych Państw Wysoko Rozwiniętych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, docent Fakulty veřejných politik Slezské univerzity v Opavě. Zainteresowania badawcze: problematyka systemów politycznych państw basenu Morza Śródziemnego, szczególnie systemy polityczne Hiszpanii i Maroka, a także teoria współczesnych nacjonalizmów oraz ugrupowań regionalnych i etnoregionalnych w Europie, teoria współczesnej demokracji, problemy administracji publicznej i szeroko pojęta kwestia śląska.

ZBIGNIEW ONISZCZUK, doktor habilitowany, kierownik Zakładu Komunikowania Międzynarodowego i Systemów Medialnych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, pełniący obecnie obowiązki wiceprezesa (od 2007 roku). Kierownik grantu NCN OPUS 10 poświęconego badaniom nad powiązaniem między elitami mediów i polityki w Polsce (od 2016 roku). Członek Niemieckiego Towarzystwa Medioznawczego – *Deutsche Gesellschaft für Publizistik und Kommunikationswissenschaft* (od 2004 roku). Autor blisko 80 artykułów i rozpraw. Zainteresowania badawcze: funkcjonowanie mediów masowych, ich relacja z systemem politycznym, udział mediów w komunikowaniu politycznym i *public relations*, przemiany w systemie medialnym Polski i innych krajów.

BEATA PETRECKA, doktor, dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych w Państwowej Wyższej Szkole Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu. Zainteresowania badawcze: elity władzy oraz samorząd terytorialny w Polsce.

BOŻENA PIETRZKO, doktor, pracownik w Zakładzie Teorii Polityki i Myśli Politycznej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: zagadnienia samorządu lokalnego i regionalnego oraz problemy współczesnej Rosji i państw powstałych po rozpadzie Związku Radzieckiego.

BOGUSŁAWA PODSIADŁO, doktor, pracownik w Zakładzie Teorii Polityki i Myśli Politycznej w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: problematyka niemiecka i europejska w kontekście polskiej myśli politycznej, samorząd terytorialny w Polsce.

JAKUB PRZEWOŹNIK, doktor, pracownik Starostwa Powiatowego w Oświęcimiu oraz radny Miasta Oświęcim. Absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Oświęcimiu, Śląskiej Wyższej Szkoły Zarządzania oraz Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

ROBERT RAJCZYK, doktor, pracownik w Zakładzie Systemów Politycznych Polski i Państw Europy Środkowej i Wschodniej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Stypendysta Taiwan Fellowship Programme (2015, 2017). Zainteresowania badawcze: systemy polityczne państw Europy Środkowej i Wschodniej, szczególnie Republiki Mołdawii, Rumunii, Bałkanów oraz krajów Grupy Wyszehradzkiej, a także komunikacja społeczna i propaganda.

JAN RÓG, profesor doktor habilitowany, kierownik Zakładu Socjologii Organizacji Instytutu Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Autor ponad 100 publikacji naukowych, w tym monografii, prac zbiorowych i artykułów naukowych. Zainteresowania badawcze: zagadnienia dotyczące socjologii gospodarki, socjologii pogranicza i socjologii społeczności lokalnych.

JERZY SIELSKI, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, pracownik w Zakładzie Polityki Publicznej Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa UJD. Autor ponad 100 prac naukowych. Zainteresowania badawcze: teoria polityki, decydowanie polityczne, osobowość polityczna, przywództwo polityczne, współczesne systemy polityczne i teoretyczne aspekty funkcjonowania polskiego systemu partyjnego.

ALICJA STĘPIEŃ-KUCZYŃSKA, profesor doktor habilitowana, kierownik Katedry Systemów Politycznych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego. Kierownik Międzynarodowego Centrum Badań Wschodnioeuropejskich UŁ (ICEER). Redaktor czasopisma „Eastern Review”. Zainteresowania badawcze: procesy transformacji w państwach Europy Środkowej i Wschodniej.

NATALIA STĘPIEŃ-LAMPA, doktor, pracownik w Zakładzie Polityki Społecznej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Członek Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej. Skarbnik Towarzystwa Inicjatyw Naukowych. Redaktor tematyczny z zakresu polityki społecznej w Zespole Re-

dakcyjnym czasopiśmie naukowego „*Studia Politicae Universitatis Silesiensis*”. Zainteresowania badawcze: problematyka wyrównywania szans edukacyjnych, polityka edukacyjna, zjawisko ubóstwa, w tym jego przestrzenna koncentracja.

MIECZYSLAW STOLARCZYK, profesor doktor habilitowany, wieloletni kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor licznych publikacji z zakresu stosunków międzynarodowych. Promotor i recenzent wielu prac doktorskich i habilitacyjnych. Zainteresowania badawcze: problem niemiecki po II wojnie światowej, polityka zagraniczna RFN, stosunki polsko-niemieckie, problemy integracji europejskiej, ewolucja systemu międzynarodowego w okresie pozimnowojennym, relacje transatlantyckie, bezpieczeństwo międzynarodowe w pozimnowojennej Europie, polityka zagraniczna RP, miejsce Rosji w polityce bezpieczeństwa Polski oraz stosunki polsko-rosyjskie.

JACEK SURZYN, doktor habilitowany, pracownik w Zakładzie Myśli Politycznej i Teorii Polityk Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor pracy *Antysemityzm, emancypacja, syjonizm. Narodziny ideologii syjonistycznej* (2014). Zainteresowania badawcze: problematyka filozoficzno-polityczna.

PATRYCJA SZOSTOK-NOWACKA, doktor habilitowana, pracownik w Zakładzie Dziennikarstwa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: psychologia komunikowania oraz komunikowanie polityczne, szczególnie komunikowanie lokalne w jego samorządowym wydaniu, relacje między komunikowaniem samorządowym a poziomem aktywności społeczności lokalnych.

JANUSZ SZTUMSKI, profesor doktor habilitowany, kierownik Katedry Socjologii w Górnośląskiej Wyższej Szkole Handlowej im. Wojciecha Korfatego w Katowicach. Przez wiele lat pracy zawodowej związany był z Uniwersytetem Śląskim. Autor wielu prac naukowych, w tym m.in. *Konfliktu społecznego, Elit w procesie transformacji społeczno-gospodarczej i politycznej Polski, Metodologicznych problemów systemowej analizy społeczeństwa*.

AGNIESZKA TURSKA-KAWA, doktor habilitowana. Redaktor naczelna czasopiisma naukowego „*Political Preferences*”. Delegatka Polski w Management Committee COST Akcji CA15207 „*Professionalisation and Social Impact of European Political Science*” (2016–2020). Autorka monografii oraz kilkudziesięciu artykułów naukowych. Zainteresowania badawcze: zachowania wyborcze, w szczególności ich psychologiczne determinanty, przywództwo polityczne i kompetencje obywatelskie.

JACEK WOJNICKI, profesor doktor habilitowany, zastępca dyrektora Instytutu Europeistyki ds. dydaktycznych i jakości kształcenia na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Pracownik naukowy Wydziału Nauk Politycznych w Akademii Humanistycznej w Puławsku (2001–2012).

Zainteresowania badawcze: współczesne systemy polityczne, samorządy lokalne i regionalne, szczególnie państw bałkańskich.

WALDEMAR WOJTASIK, doktor habilitowany, pracownik w Zakładzie Systemów Politycznych Państw Wysoko Rozwiniętych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor ponad 100 publikacji (w tym 6 monografii), redaktor 16 prac zbiorowych. Jeden z założycieli czasopisma naukowego „Political Preferences”. Zainteresowania badawcze: kwestie partycypacji społecznej w różnych wymiarach aktywności (wyborczej, politycznej i ekonomicznej).

ZYGMUNT WOŹNICZKA, doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, kierownik Katedry Badania Najnowszych Dziejów Górnego Śląska w Zakładzie Teorii i Historii Kultury Instytutu Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Był także pracownikiem Małopolskiej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krakowie oraz Wyższej Szkoły Humanistycznej w Katowicach. Zainteresowania badawcze: historia Polski, szczególnie historia Śląska.

SYLWESTER WRÓBEL, profesor doktor habilitowany, kierownik Zakładu Teorii Polityki i Myśli Politycznej w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor licznych publikacji z zakresu teorii polityki, samorządu terytorialnego w państwach europejskich. Promotor i recenzent wielu prac doktorskich i habilitacyjnych. Zainteresowania badawcze: zagadnienia teorii państwa i prawa oraz samorządu terytorialnego.

BOŻENA ZASĘPA, doktor, pracownik w Zakładzie Polityki Społecznej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: demografia, demograficzne uwarunkowania polityki społecznej, polityki rodzinnej oraz zabezpieczenie społeczne, szczególnie systemy zabezpieczenia emerytalnego.

JACEK ZIELIŃSKI, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, pracownik Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa UPH w Siedlcach. Współprzewodniczący Międzynarodowych Studiów Doktoranckich na Łotwie z zakresu gospodarki i polityki regionalnej. Wykładowca w Bałtyckiej Akademii Międzynarodowej w Rydze oraz visiting profesor na Uniwersytecie w Tambowie (Rosja). Zainteresowania badawcze: systemy polityczne państw powstałych w wyniku rozpadu ZSRR, szczególnie państwa bałtyckie.

MAREK ŻMIGRODZKI, profesor doktor habilitowany, rektor Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Wieloletni kierownik Zakładu Systemów Politycznych na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Autor wielu publikacji. Zainteresowania badawcze: ustrój prawny Polski, system organów ochrony prawnej w Polsce, system sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Polsce, a także zagadnienia związane z transformacją systemów politycznych współczesnych państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Spis treści

- 7 Profesor Marek Barański. Szkic biograficzny
- 11 Bibliografia publikacji Profesora Marka Barańskiego (wybór)

Teoria polityki

- 27 ZBIGNIEW KANTYKA
Paradygmat behawioralny we współczesnej politologii.
Geneza – krytyka – konsekwencje
- 40 MIROSŁAW KARWAT
O szarych eminencjach
- 52 MATEUSZ HUDZIKOWSKI
Teoria gier w badaniu polityki na przykładzie gier z naturą

Myśl społeczna i polityczna

- 65 MAREK MIGALSKI
Demokracja – problemy definicyjne
- 77 KRZYSZTOF CZEKAJ
Od diagnozy problemów społecznych do prognozowania społecznego.
Kilka refleksji ciągle aktualnych w globalnej rzeczywistości społecznej
- 94 JAN RÓG
Rola społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu ładu społecznego
- 108 KRZYSZTOF ŁABĘDŹ
Charakterystyka społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce

- 122 MAŁGORZATA MYŚLIWIEC
Kilka refleksji na temat sposobu definiowania pojęcia „grupy etnicznej”
w Europie Środkowej i Wschodniej
- 134 JACEK SURZYN
Martin Heidegger – filozofia, polityka, nazizm
- 143 ANDRZEJ CZAJOWSKI
Miejsce Aleksieja Nawalnego w opozycji politycznej

Systemy polityczne

- 157 WALDEMAR WOJTASIK
Wybory powszechne jako instrument kontroli demokratycznej
- 166 JANUSZ SZTUMSKI
Elity i superelity w militarnych i paramilitarnych strukturach państwa
- 172 RAFAŁ GLAJCAR
Wyzwania dla demokracji środkowoeuropejskich
w drugiej dekadzie XXI wieku
- 187 JERZY JASKIERNIA
Europejska Komisja na Rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka)
jako podmiot oddziałujący na transformację polityczno-ustrojową
w państwach Europy Środkowej i Wschodniej
- 199 ALICJA STĘPIEŃ-KUCZYŃSKA
Pieriestrojka – próba reform w ZSRR
- 210 ŁUKASZ MAKOWSKI
Kryzys finansowy w polityce prezydenta Miedwiediewa
a dzisiejsza sytuacja gospodarcza Rosji
- 219 JACEK ZIELIŃSKI
Demokracja bezpośrednia na szczeblu lokalnym w Rosji
- 232 BOŻENA PIETRZKO
Gruzja przed i po rewolucji róż
- 252 JACEK WOJNICKI
Zawiłe drogi parlamentaryzmu białoruskiego
- 268 MARTA MICHALCZUK-WLIZŁO, MAREK ŻMIGRODZKI
Pojęcie „ustawy” i „aktu normatywnego” w świetle artykułu 79,
ustępu 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
- 283 AGNIESZKA TURSKA-KAWA
Demotywacyjne aspekty religijności w Polsce.
Rozważania w kontekście aktywności społeczno-politycznej obywateli

- 299 KRZYSZTOF KRYSIENIEL
Pozycja ustrojowa Saboru Bośni i Hercegowiny w świetle Statutu ziemskiego z 1910 roku
- 310 SEBASTIAN KUBAS
Komunistyczna Partia Czech i Moraw. Pomiedzy nostalgicznym apelem przeszłości a próbą przedstawienia wizji przyszłości
- 321 JAN IWANEK
Rząd hiszpański jako prawodawca
- 336 BOGUSŁAWA PODSIADŁO
Austria – struktura naczelných władz państwa oraz system władzy lokalnej

Stosunki międzynarodowe

- 353 MIECZYŚLAW STOLARCZYK
Ewolucja supermocarstwowej pozycji Stanów Zjednoczonych w pozimnowojennym systemie międzynarodowym
- 375 TOMASZ KUBIN
Unia Europejska w obliczu reform.
Przyszłość UE według Komisji Europejskiej
- 389 JERZY SIELSKI
Chiny z perspektywy kultury pokoju
- 401 KATARZYNA CZORNIK
Bliski Wschód w nauce o stosunkach międzynarodowych.
Aspekty teoretyczne
- 415 KRZYSZTOF JANIK
Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego Polski w kontekście relacji zewnętrznych
- 430 ANNA CZYŻ
Zjawisko nowego regionalizmu w stosunkach międzynarodowych w Europie

Polityka lokalna i regionalna

- 445 SYLWESTER WRÓBEL
Pojęcie rozwoju lokalnego
- 459 ANDRZEJ CHODUBSKI
Lokalizm a procesy globalizacyjne
- 472 ZBIGNIEW MACHELSKI
Polityka publiczna, zarządzanie lokalne, modele samorządu terytorialnego

- 488 ALFRED LUTRZYKOWSKI
Przełomowe momenty batalii o samorząd w Polsce.
Trudne lata 1989–1997
- 504 NATALIA STĘPIEŃ-LAMPA
Samorząd terytorialny wobec głównych zmian w oświacie
w latach 1991–2016
- 516 BEATA PETRECKA
Władze jednostek pomocniczych gminy
- 525 JAKUB PRZEWOŹNIK
Otwarte konkursy ofert – przykład współpracy miasta Oświęcimia
z organizacjami pozarządowymi

Polityka społeczna

- 539 JOANNA LUSTIG
Działania na rzecz aktywności społecznej osób starszych w Polsce
- 555 BOŻENA KUBICZEK
Rola szkoły w kształtowaniu kompetencji społecznych i obywatelskich
- 566 BOŻENA ZASĘPA
Zadania gminy w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3
- 583 TOMASZ CZAKON
Jakość kodeksu etycznego firmy a instytucja rzecznika do spraw etyki
- 596 MARIAN MITRĘGA
Domy pomocy społecznej w województwie śląskim
- 610 PAWEŁ GRZYWNA
Dostępność do świadczeń publicznej opieki zdrowotnej
w opinii wykluczonych ekonomicznie mieszkańców
Siemianowic Śląskich

Komunikowanie społeczne i polityczne

- 627 PATRYCJA SZOSTOK-NOWACKA
Komunikacyjne aspekty partycypacji społecznej
- 642 MAREK JACHIMOWSKI
Wyzwania nauk społecznych w epoce Internetu
- 664 ZBIGNIEW ONISZCZUK
Internet jako ważna przestrzeń komunikacji politycznej
- 675 MARIUSZ KOLCZYŃSKI
Marketing polityczny w Polsce na (populistycznym) rozdrożu

- 690 MARIAN GIERULA
Społeczne aspekty funkcjonowania prasy lokalnej w Rosji
- 701 ROBERT RAJCZYK
Środki masowego przekazu w Mołdawii
- 710 WŁODZIMIERZ BANASIK
Reklama w turystyce – manipulacja czy etyczny przekaz?

Kwestie historyczne

- 725 JAN KANTYKA
Historia a polityka
- 748 JERZY KORNAŚ
Suwerenność państwa polskiego a Kościół Rzymskokatolicki.
Refleksje historyczne i współczesne
- 766 KAZIMIERZ MIROSZEWSKI
Obozy pracy przymusowej w Dąbrowskim Zjednoczeniu
Przemysłu Węglowego (1945–1950). Zarys problemu
- 779 SYLWESTER FERTACZ
„Zdrada” generała Lucjana Żeligowskiego
- 789 ZYGMUNT WOŹNICZKA
Monte Cassino i Lenino – dwie drogi do wolnej Polski.
Wybrane problemy
- 809 Noty o Autorach

Redakcja
Zespół Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego

Projekt okładki
Emilia Dajnowicz

Projekt typograficzny i łamanie
Hanna Olsza

Korekta
Małgorzata Żak

Copyright © 2018 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3392-2
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3393-9
(wersja elektroniczna)

Wiecej o książce

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 51,5. Ark. wyd. 58,5
Papier offset, kl. III, 90 g. Cena 88 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:
Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7–9, 71-063 Szczecin

[Kup książkę](#)

